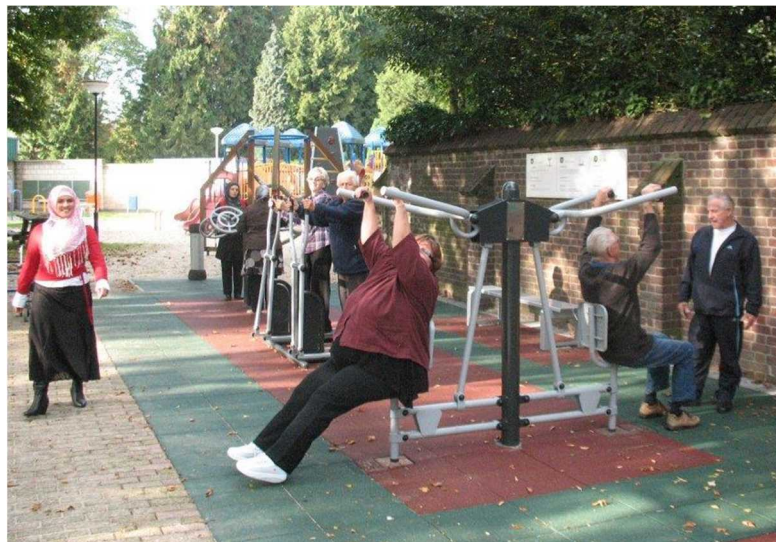

Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2016-2019 Helmond

Inhoud

1. Inleiding.....	3
1.1 Visie Helmond	
1.2 Rol gemeente Helmond	
1.3 Leeswijzer	
2. Kader Nota lokaal Gezondheidsbeleid.....	5
3. Belangrijke programma's, begrippen en afkortingen.....	6
3.1 Jeugd in Beweging Brengen (JIBB)	
3.2 Jong Helmond Lekker Gezond (JHLG)	
3.3 Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG)	
3.4 Gezond in de Stad (GIDS)	
3.5 Lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (LHBT)	
3.6 Overigen	
4. Resultaten Lokaal Gezondheidsbeleid 2012-2015.....	8
4.1 Cijfers en resultaten gezondheidsbeleid en speerpunten 2012-2015	
4.2 Nieuwe ontwikkelingen	
5. Speerpunten, doelen en activiteiten Gezondheidsbeleid 2016-2019.....	12
5.1 Speerpunt 1: 'Lekker in je vel' en weerbaar	
5.2 Speerpunt 2: Sociaal Economisch gezond	
5.3 Speerpunt 2: Gezonde scholen en wijken	
5.4 Speerpunt 3: Gezonde leefstijl	
5.5 Speerpunt 5: Meedoen en er toe doen	
6. Middelen.....	18
Bijlage 1: Landelijke speerpunten.....	19
Bijlage 2: Wettelijke taken.....	20
Bijlage 3: Positieve gezondheid – toelichting.....	21

1. Inleiding

Voor u ligt de nieuwe nota Lokaal Gezondheidsbeleid voor de periode 2016-2019. Op grond van de wet Publieke Gezondheid zijn gemeenten verplicht om iedere vier jaar een Nota Lokaal Gezondheidsbeleid vast te stellen. Daarnaast streven wij als gemeente Helmond een duurzame en gezonde stad na. De nota is opgesteld in lijn met de landelijke Nota Volksgezondheid, de gegevens uit de Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning van de GGD Brabant-Zuidoost en diverse projectplannen met SMART doelstellingen ten behoeve van gezonde beweging, voeding, zingeving, seksualiteit en vermindering van het gebruik van genotsmiddelen.

Met voorliggende nota omarmen we alle projecten en activiteiten die door veel organisaties en partijen zijn opgezet en inhoudelijk zijn gevormd. Deze nota is daarom vooral een samenvatting van alles wat er op het gebied van gezondheid in Helmond gebeurt en biedt op basis van cijfers van de GGD een doorkijk naar de ontwikkelingen op het gebied van gezondheid.

Een goede gezondheid is voor iedereen van groot belang. Gezonde mensen hebben in het algemeen een betere kwaliteit van leven, kunnen beter voor zichzelf zorgen en doen minder beroep op de zorg. Ook kunnen ze langer en beter participeren in de maatschappij. Gezondheid is een voorwaarde om mee te kunnen doen. Meedoen bevordert op haar beurt weer de gezondheid. Mensen beleven hun gezondheid veelal positief als ze kunnen doen wat ze waardevol en zinvol vinden, ook met een ziekte.

1.1 Visie Helmond op gezondheid

In het licht van de transformatie Sociaal Domein en het ondersteunen van inwoners bij het versterken van de eigen kracht hanteren wij de volgende visie op de gezondheid van inwoners van Helmond:

‘Helmonders hebben het vermogen zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden en regie te voeren bij fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven’.

De visie is gebaseerd op de omschrijving van **‘positieve gezondheid’**:

‘Het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven’ (Machteld Huber). Deze omschrijving houdt niet zozeer alleen rekening met de medicalisering van gezondheid, maar de focus ligt juist op het aanpassingsvermogen en de veerkracht waarmee mensen veranderingen in hun gezondheid kunnen opvangen¹.

Mensen geven aan dat het leren omgaan met lichamelijke of psychische klachten of tegenslagen in het leven voor hen heel belangrijk is. Dit versterkt hun gezondheidsbeleving². Door uit te gaan van de eigen mogelijkheden krijgen inwoners, in interactie met hun omgeving, meer grip op hun ziekte en hun gezondheid. Het is daarom belangrijk om initiatieven van inwoners en ondersteuningsmogelijkheden te bekijken vanuit het oogpunt van gezondheid én zingeving. Onze visie vormt daarmee niet alleen een kapstok voor de fysieke gezondheid, maar voor het integrale sociale beleid van *gezondheid, eigen kracht, ‘lekker in je vel zitten’ en meedoen*. Bijlage 3 geeft de afbeelding weer met alle aspecten die te maken hebben met positieve gezondheid.

1.2 Rol gemeente Helmond

In de begroting 2016-2019 hebben we aangegeven de eigen kracht van inwoners te willen benutten. Daartoe zetten we meer in op *Preventie en Vroeg signalering* met de inzet van sociale netwerken en maatschappelijke instanties.

Gezondheid is en blijft een verantwoordelijkheid van de Helmonder zelf. Wij ondersteunen inwoners om deze verantwoordelijkheid te nemen en bieden hen laagdrempelig middelen om bewuste gezonde keuzes te maken. Wij zijn van mening dat een preventieve aanpak voor jongeren en ouderen het meeste effect heeft op het verbeteren van de gezondheid van Helmonders. Hierbij besteden we extra aandacht aan inwoners met een lage Sociaal Economische Status in de vier aandachtswijken Helmond-Noord, Helmond-Oost, Helmond-West en Binnenstad-Oost.

¹ VTV 2016 GGD

² VTV 2016 GGD

Daarnaast zien wij als gemeente een rol in het versterken van de preventieve aanpak op gezondheid zowel voor individuen als voor groepen inwoners. Een voorbeeld van een dergelijke samenwerking, die op dit moment verder versterkt wordt, is de driehoek jeugdverpleegkundige, opvoedondersteuner en zorgcoördinator. Vanuit deze driehoek worden vragen en problemen besproken en benaderd. Indien nodig wordt doorverwezen naar bijvoorbeeld een JIBB of een huisarts.

1.3 Leeswijzer

Deze nota biedt naast een beleidskader een doorkijk naar activiteiten die er in Helmond al op het gebied van gezondheid plaatsvinden. Daarmee is het hoofdstuk met de speerpunten voor de komende vier jaar niet enkel beleidsmatig, maar ook gedeeltelijk uitvoerend ingestoken.

De nota geeft eerst het kader van het voorliggende gezondheidsbeleid. In hoofdstuk 3 leest u een beschrijving van de belangrijkste programma's en begrippen van Helmond op het gebied van gezondheid. In hoofdstuk 4 leest u de resultaten van de afgelopen jaren en hoofdstuk 5 gaat vervolgens in op de speerpunten, doelen en activiteiten voor de komende beleidsperiode.

Hoofdstuk 6 bevat de financiële informatie. Voor meer achtergrond informatie en context vindt u in de bijlagen 1, 2 en 3 het nodige terug over de landelijke en regionale ontwikkelingen waar de voorliggende nota met lokale speerpunten op is gebaseerd.

2. Kader Nota lokaal Gezondheidsbeleid

Sinds 2015 hebben wij als gemeente meer verantwoordelijkheden en taken op het gebied van de Wmo, jeugd en participatie. Hierdoor is de rol op het gebied van gezondheid verbreed en is er een integrale aanpak mogelijk als het gaat om het op peil houden en verbeteren van de gezondheid van alle inwoners van Helmond. Dit betekent dat er in andere beleidsplannen waar mogelijk verdere inbedding heeft plaatsgevonden van gezondheid. Er zijn raakvlakken op het gebied van jeugdbeleid, sportbeleid, milieubeleid en minimabeleid.

In voorliggende nota proberen we zo volledig en integraal mogelijk de samenhang tussen de diverse beleidsterreinen te verduidelijken. Tegelijkertijd kiezen we ervoor deze nota als kapstok te laten dienen voor alles wat er op gebied van (fysieke en mentale) gezondheid in Helmond gebeurt en gaat gebeuren. Om niet in herhaling te vallen ten opzichte van bestaand beleid, verwijzen wij naar de andere beleidsplannen voor meer informatie over het gehele sociale domein. Hieronder staan enkele onderwerpen benoemd:

1. Voor specifiek ouderenbeleid en thema's als langer thuis wonen, eenzaamheid, mishandeling, cliëntondersteuning en dementie verwijzen we naar het Wmo Beleidsplan 2015-2017. Zoals ook in het Wmo beleidsplan is benoemd zijn thema's als gezonde voeding en voldoende beweging onderdeel van voorliggend beleidsplan Gezondheid.
2. Het onderwerp mantelzorgondersteuning wordt op dit moment verder ontwikkeld in de vorm van een nieuwe nota Besteding extra middelen mantelzorgwaardering 2016-2018 en is opgenomen in het Wmo Beleidsplan 2015-2017.
3. Meer informatie over het jeugd- en jongerenbeleid vindt u in het Beleidsplan Jeugdhulp Peelregio 2015-2017.
4. Het Minimabeleid 2015-2018 en de kadernota Schulddienstverlening 2015-2018 bieden het beleidskader voor het terugdringen van het aantal minima en schuldenproblematiek.

De keuze om niet in herhaling te vallen komt ook terug in het financiële hoofdstuk. In deze nota ligt de focus op de inhoud, en niet voor alle genoemde projecten worden de middelen uitgewerkt. Deze budgetten vallen onder verschillende beleidsterreinen en zijn bij eerdere besluitvorming al vastgesteld.

Verder verwijst de nota naar veel activiteiten binnen de vier aandachtswijken in Helmond. Deze aandachtswijken (waar relatief veel sprake is van financiële problemen) krijgen vanwege de grotere gezondheidsproblematiek meer aandacht voor het stimuleren van onder meer een gezonde leefstijl.

3. Belangrijkste programma's, begrippen en afkortingen

We hebben in Helmond diverse organisaties en partijen die actief zijn op het gebied van gezondheid. De activiteiten die de afgelopen jaren vorm zijn gegeven, zijn veelal geïnitieerd door actieve inwoners. Hieronder volgt een korte beschrijving van enkele invloedrijke programma's en de bijbehorende doelen zodat u als lezer verder in de nota weet over welke programma's of activiteiten wordt gesproken wanneer deze afkortingen worden aangehaald. Naast onderstaande programma's en organisaties wordt er intensief samengewerkt met lokale partners zoals de Helmondse scholen, kinderopvangorganisaties, peuterspeelzalen, de voedingsindustrie, de LEVgroep, het Elkerliek Ziekenhuis, de Rabobank, Stichting Armoedeplatform et cetera.

Jeugd in Beweging Brengen (JIBB)

De Stichting JIBB is sinds 2010 in Helmond actief om met de inzet van combinatie-functionarissen de jeugd enthousiast te maken voor sporten en bewegen. Zo geeft JIBB sportclinics op alle basisscholen, verzorgt JIBB speciale beweegprojecten op basisscholen met een lage sportparticipatie, verzorgen ze specifieke projecten in samenwerking met/op verzoek van sportverenigingen (plan van aanpak JIBB, www.jibbhelmond.nl). Op verzoek van de gemeente Helmond heeft JIBB sinds 2013 ook een viertal buurtsportcoaches in dienst. Deze coaches zijn aangesteld voor de vier (aandachts)wijken: Helmond- Noord, Oost en West, en de Binnenstad. De buurtsportcoach is, anders dan de combinatiefunctionarissen, niet alleen werkzaam met de doelgroep jeugd, maar met een grote verscheidenheid aan doelgroepen (ouderen, (jong)volwassenen) en in een diverse omgeving. De buurtsportcoach ontwikkelt, organiseert, stimuleert, ondersteunt en coördineert, op zelfstandige wijze of samen met de in de wijk opererende combinatiefunctionaris en/of (een deel van) de maatschappelijke partners, sport- en beweegactiviteiten in groepsvorm. Hierbij is sporten en bewegen niet alleen een doel, maar ook een middel om de sociale cohesie in de wijk te bevorderen. Bewegen én sociale cohesie wordt bijvoorbeeld verder gestimuleerd door twee beweegtuinen, in de binnenstad en in Helmond-West, maar ook met de beweegroute in Helmond-Noord waarbij een verbinding is gelegd met kunstobjecten in de Wijk.

Jong Helmond Lekker Gezond (JHLG)

Door de samenwerking tussen diverse partijen in de stad en het bedrijfsleven, is medio 2014 de Stichting Jong Helmond Lekker Gezond (JHLG) opgericht. Deze stichting is een goed voorbeeld van een initiatief waarbij inwoners, scholen en bedrijven het voortouw nemen en gezondheidsprojecten opzetten. Gemeente Helmond en de GGD ondersteunen dit initiatief waar nodig. Waar JIBB zich vooral richt op het stimuleren van beweging van jong en oud, stimuleert JHLG gezonde voeding en een stabiele sociaal emotionele (psychische) gezondheid van de jeugd. De inzet van JHLG heeft zich het laatste jaar vooral gericht op de basisscholen. Inmiddels zijn ook diverse andere deelprojecten van start gegaan: gezonde baby's en peuters, gezonde middelbare school, gezonde sport- en speeltuinkantine en het project drink water, gezond ontbijt en eet groente en fruit. Meer informatie over de deelprojecten is te vinden in het plan van aanpak van JHLG (www.jonghelmondlekkergezond.nl). De Stichting Jong Helmond Lekker Gezond werkt inmiddels via de JOGG-aanpak.

Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG)

Onze gemeente heeft zich met behulp van JHLG in september 2014 aangesloten bij de landelijke organisatie Jongeren Op Gezond Gewicht. Als JOGG gemeente streven we ernaar om een gemeente te creëren waarin alle kinderen, jongeren en ouderen recreëren en werken in een omgeving waarin een gezonde leefstijl de normaalste zaak van de wereld is. De JOGG-aanpak kenmerkt zich door de nadruk die ligt op wijken waar de problemen het grootst zijn en door het benoemen van een JOGG-regisseur die als spin in het web fungeert in de betreffende wijken. In Helmond zijn dit de vier eerder genoemde aandachtswijken. Met advies, coaching en materiaal worden initiatieven binnen de gemeente met elkaar verbonden en komen publiek-private samenwerkingen tot stand. Denk hierbij aan een samenwerking tussen scholen en bedrijven voor het stimuleren van gezonde voeding. Om inwoners op een positieve manier te 'verleiden' tot gezonde keuzes wordt gebruik gemaakt van social marketing. Deze aanpak wordt in Helmond verstevigd door JIBB en JHLG.

Gezond In De Stad (GIDS)

In 2014 is het landelijk stimuleringsprogramma Gezond In De Stad (GIDS) gestart voor een lokale en integrale aanpak van gezondheidsachterstanden. Helmond heeft vanuit dit programma middelen gekregen voor diverse

projecten om de gezondheid op scholen, voor de jeugd en in achterstandswijken te verbeteren. Voorbeelden van projecten zijn het stimuleren en ondersteunen van Gezonde schoolvignetten en het stimuleren van een gezonde sport- en speelkantine.

Lesbische vrouwen, homoseksuelen, biseksuelen en transgenderpersonen (LHBT)

We hebben een meerjarenaanpak seksuele diversiteit 2015-2017 waarmee we beogen de acceptatie van seksuele diversiteit van jeugdigen te vergroten. De Helmondse bevolking heeft gemiddeld een positieve opstelling ten opzicht van de LHBT-groep. Een vergelijking van cijfers uit 2012 en cijfers uit 2015 laat zien dat Helmonders in 2015 gemiddeld positiever staan tegenover lesbiennes, homoseksuelen, transgenders en biseksuelen dan in 2012.³

De voortgang wordt net als voorgaande jaren gemonitord door onder meer de bestaande monitors van de GGD. Met de vervolgaanpak die nu is opgezet willen we de aandacht voor en kennis van seksuele diversiteit verankeren, gezien er tijd nodig is om sociale acceptatie hiervan te bereiken. Basisscholen, het voortgezet onderwijs en het MBO in Helmond hebben een belangrijke rol bij het vergroten van de acceptatie en hebben 'seksuele diversiteit' opgenomen in hun lescurriculum. Alle informatie hierover is te vinden op de website www.seksuelediversiteit.nl.

Overig

Naast bovenstaande programma's worden veel activiteiten en projecten op het gebied van gezondheid geïnitieerd en uitgevoerd door de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Brabant-Zuidoost en diverse andere gezondheids- en welzijnsorganisaties zoals de LEVgroep, HALT, Novadic-Kentron, Humanitas, De Zorgboog, CJG, MEE enzovoort. Zij voeren veelal samen diverse projecten uit op het gebied van alcohol- en drugsgebruik, relatievorming en seksualiteit, over- en ondergewicht en milieu.

De GGD levert daarnaast een belangrijke bijdrage aan het monitoren van de gezondheid van onze inwoners. Hiervoor worden met regelmaat gezondheidsenquêtes gehouden voor verschillende leeftijdsgroepen. In Helmond is de gezondheidsmakelaar een belangrijke verbindende factor voor veel initiatieven op het gebied van gezondheid, vooral binnen de aandachtswijken. Zoals hierboven al aangegeven maken we vanuit dit gezondheidsbeleid zoveel mogelijk de verbinding met beleid op het gebied van minima en armoede, de Wmo, jeugdhulp en sportbeleid.

³ *Helmonders over seksuele gezondheid*, onderzoek door afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente Helmond, maart 2016.

4. Stand van zaken na lokaal gezondheidsbeleid 2012-2015

De afgelopen jaren is er veel meer gebeurd op het gebied van gezondheid dan in eerste instantie voorgenomen in het gezondheidsbeleid 2012-2015. Belangrijke nieuwe initiatieven zijn bijvoorbeeld Jong Helmond Lekker Gezond (JHLG), de JOGG-aanpak, ondersteuning op het gebied van psychische gezondheid en de projecten die we met de 'Gezond in de Stad' middelen uitvoeren⁴. Actieve inwoners hebben een zeer belangrijke rol gespeeld bij het opzetten van deze initiatieven, waardoor ze goed aansluiten bij de specifieke gezondheidsbehoeften en achterstanden in Helmond. Twee inwoners zijn door de GGD Brabant-Zuidoost daarvoor beloond met de titel gezondheidsambassadeur. De focus voor de gemeente ligt met name op het verminderen van gezondheidsachterstanden door extra te investeren in aandachtswijken en jongeren.

Een duidelijk resultaat van de afgelopen vier jaar is het toegenomen aantal basisscholen met gezonde schoolvignetten. Deze scholen hebben geïnvesteerd in een structurele aanpak om een zo gezond mogelijke leefomgeving voor de leerlingen te creëren waarbij ook de ouders nadrukkelijk worden betrokken. De vignetten hebben onder meer betrekking op psychische weerbaarheid en gezondheid, alcoholgebruik, voeding en beweging. Inmiddels hebben acht scholen een dergelijk vignet gehaald op een of meerdere thema's. De gemeente Helmond heeft hiermee na Tilburg de meeste gezonde basisscholen van Zuid-Nederland⁵.

4.1 Cijfers per speerpunt vorige nota 2012-2015

Tabel 1 geeft met behulp van GGD-cijfers⁶ uit 2015 weer hoe gezond de Helmonders zijn in verhouding met 4 jaar geleden. Per speerpunt uit de vorige nota zijn de cijfers benoemd. Op basis van deze tabel kunnen we concluderen dat Helmond op het gebied van genotsmiddelen en seksuele gezondheid steeds gezonder wordt. Op het gebied van psychische gezondheid en overgewicht is de gezondheid van inwoners de afgelopen 4 jaar in grote lijnen hetzelfde gebleven. Op deze onderdelen zijn Helmonders iets minder gezond in vergelijking met de inwoners van de hele regio. We verwachten dat dit de komende jaren beter wordt gezien de nieuwe projecten die zich specifiek op deze onderwerpen richten en zich nu al lijken te bewijzen: steeds meer Helmonders voldoen bijvoorbeeld aan de norm 'Gezond bewegen'.

Tabel 1: Stand van zaken op basis van GGD cijfers.

Onderwerp	Toelichting
Psychische gezondheid	Het aantal jongeren dat zich psychisch ongezond voelt is stabiel, maar wel iets hoger dan in de regio. Het aandeel volwassenen dat zich psychisch ongezond voelt is toegenomen en met 24% ook groter dan het gemiddelde in de regio (20%). 1 op de 10 volwassenen in Helmond was de afgelopen maand vaak somber en neerslachtig. <u>Conclusie:</u> de psychische gezondheid van de Helmonders blijft aandacht vragen. Dit wordt een van de speerpunten van deze nota (zie paragraaf 4.2).
(over)gewicht	Het overgewicht bij de jeugd is de afgelopen 4 jaar gelijk gebleven. Wel hebben Helmondse jongeren vaker overgewicht dan gemiddeld in de regio. Volgens de GGD monitors heeft 11% van de Helmondse jongeren tussen de 12 en 18 jaar overgewicht. Bij de kinderen tussen 2 en 11 jaar is dat 12%. Het overgewicht van volwassenen is ook gelijk gebleven en nog een stuk meer aanwezig dan bij jongeren. 48% van de volwassenen tot 64 jaar heeft overgewicht en 61% van de ouderen van 65 jaar en ouder. <u>Conclusie:</u> het is positief dat het overgewicht bij zowel jongeren als volwassenen niet toeneemt. Een volgende stap is een afname bij beide leeftijdsgroepen.

⁴ Zie hoofdstuk 3 voor een globale beschrijving en hoofdstuk 5 voor specifieke activiteiten/projecten van JOGG, JHLG en GIDS.

⁵ Voor een goede vergelijking met de rest van Nederland zie: <https://www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart/beleid-onderwijs#!node-vignet-gezonde-school-primair-onderwijs-gemeente>

⁶ GGD Brabant-Zuidoost. Jeugdmonitor 0 t/m 11 jarigen (2013-2014), Jeugdmonitor 12 t/m 18 jarigen (2011-2012), Volwassenenmonitor 19 t/m 64 jarigen (2012-2013) en Ouderenmonitor 65 jaar en ouder (2012-2013). Eindhoven: GGD Brabant-Zuidoost, 2012-2013.

Beweging	Het aandeel Helmonders dat voldoet aan de norm gezond bewegen lijkt toe te nemen. In verhouding met de regio blijven we wat achter. 46% van de volwassenen en 36% van de ouderen voldoet niet aan de norm. Het bewegen bij de jeugd is stabiel gebleven. Daarentegen sport 23% niet buiten schooltijd. Hier is echter wel een positieve ontwikkeling te zien ten opzichte van 2008 (31%). <u>Conclusie:</u> De toename van het aantal Helmonders dat beweegt is positief. Het stimuleren van beweging blijft een aandachtspunt, zodat dit percentage nog meer stijgt.
Drugs	Van de 14 t/m 16 jarigen in Helmond heeft 6% recent softdrugs gebruikt en 0,8% harddrugs (regio 4% en 0,5%). Drugs worden veelal ook gebruikt door jongvolwassenen. 7% van de 19 t/m 30 jarigen heeft recent softdrugs gebruikt en 1,3% harddrugs. De verslavingszorg signaleert een toename van met name het gebruik van XTC, door onder meer een eenvoudigere verkrijgbaarheid en een lagere prijs. <u>Conclusie:</u> Het aantal Helmonders dat drugs gebruikt is niet schrikbarend hoog. In het nieuwe beleid blijven we aandacht geven aan voorlichting, om een daling van de cijfers te bewerkstelligen.
Alcohol	In Helmond is de gemiddelde startleeftijd van jongeren voor het drinken van alcohol verder toegenomen van 14,1 naar 15,5. Het aandeel jongeren onder de 18 dat alcohol drinkt is afgenomen van 35% naar 31%. Het aandeel volwassenen dat meer alcohol drinkt dan de 'norm aanvaardbaar alcoholgebruik'⁷ is de laatste 4 jaar stabiel. 59% voldoet niet aan de norm aanvaardbaar alcoholgebruik en 7% is een probleemdrinker (ten opzichte van 62% en 8% gemiddeld in de regio)⁸. <u>Conclusie:</u> Op dit vlak zien we positieve trends, waarbij zowel bij jongeren als bij volwassen minder alcohol wordt genuttigd.
Seksuele Gezondheid	19% van de jongeren tussen 12 en 18 jaar heeft ooit seks gehad en 10% heeft wel eens onveilig gevreeën. Deze groep is kleiner geworden in de tijd en ten opzichte van de regio. 5% van de jongeren heeft te maken gehad met een seksuele ervaring tegen de zin in. Ook hier is sprake van een daling. 18 % van de jongeren zou (zeker) geen vriendschap sluiten met een homoseksuele klasgenoot. <u>Conclusie:</u> Hoewel iedere jongere die dit meemaakt er een teveel is, is het positief dat er een daling zichtbaar is van het aantal jongeren dat te maken heeft met een seksuele ervaring tegen de zin in. De tolerantie van jongeren ten opzichte van seksuele diversiteit verdient verdere aandacht.

Een belangrijke voetnoot bij deze cijfers is dat ze gebaseerd zijn op de hele gemeente Helmond. Dit betekent dat de percentages een gemiddelde zijn van alle wijken. Uit onderzoek van de GGD blijkt dat de inwoners van de aandachtswijken een grotere gezondheidsachterstand hebben ten opzichte van de inwoners van andere wijken. Dit vraagt om een blijvende actieve en preventieve aanpak gericht op de vier aandachtswijken. In Helmond woont 32% van alle kinderen van 0-17 jaar in achterstandswijken. In de regio is dit 16%.⁹

Uit metingen van het programma Onwijs Fit door de afdeling JGZ van de GGD Brabant-Zuidoost en JHLG op enkele Helmondse basisscholen blijkt het percentage kinderen met overgewicht in sommige wijken aanzienlijk hoger te liggen dan het gerapporteerde gemiddelde van 12%, namelijk tussen de 19% en 35%.

Een aantal scholen heeft inmiddels een aanpak ontwikkeld om dit probleem tegen te gaan. De basisschool de Westwijzer is hiervan een goed voorbeeld. (Zie <https://www.youtube.com/watch?v=DThQmNirAZ8>). Hoewel een directe relatie met deze aanpak nog niet aantoonbaar is wijzen de resultaten op een positieve

⁷ Mannen maximaal 2 eenheden alcohol per dag en vrouwen maximaal 1 eenheid alcohol per dag. Een eenheid is hierbij een standaard alcoholhoudend glas.

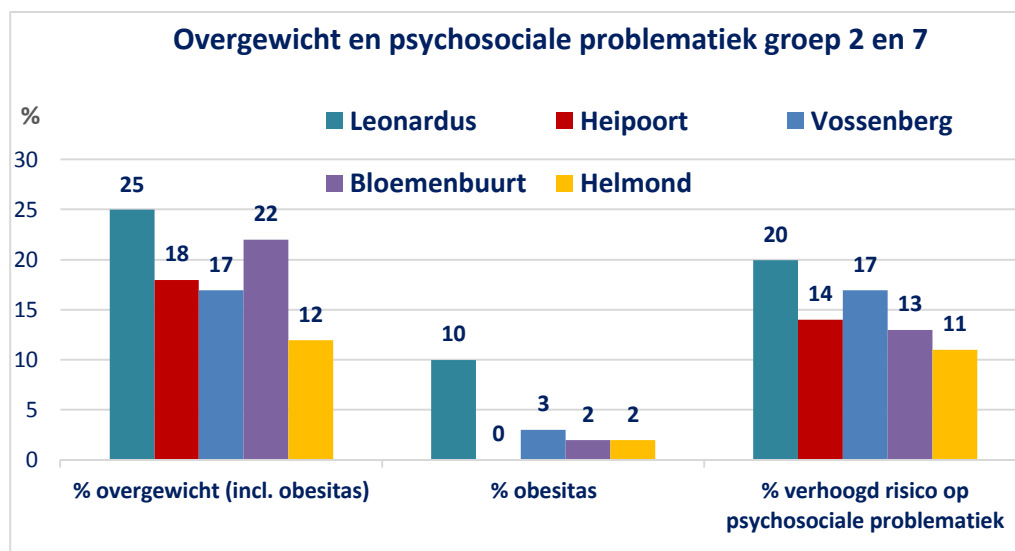
⁸ Preventie- en handavingsplan alcoholmatiging jongeren 'Helmond fris' 2015-2017

⁹ Bijlage 3, gezondheidsprofiel.

ontwikkeling. Op deze school is het percentage overgewicht inmiddels afgenomen van 31% in schooljaar 2012 / 2013 naar 23% in schooljaar 2014 / 2015¹⁰.

Ook het NutsOhra-project 'Op eigen kracht naar een gezonde toekomst' biedt kansen om de gezondheidsverschillen terug te brengen. Binnen dit project werken JHLG, GGD Brabant-Zuidoost en LEVgroep samen om de gezondheid van kansarme gezinnen in de binnenstad en Helmond oost te verbeteren.

Onderstaande figuur met recente gegevens geeft een goed beeld van de gezondheidsverschillen in Helmond.

Bron: GGD Brabant-Zuidoost, 2015

4.2 Nieuwe ontwikkelingen gezondheid

Op basis van de speerpunten van de landelijke Volksgezondheid Toekomstverkenning en de regionale Volksgezondheid Toekomstverkenning (VTV) kunnen we concluderen dat er drie nieuwe ontwikkelingen zijn die de komende periode specifiek binnen het gezondheidsbeleid aandacht vragen. Dit is de toename van het aantal chronisch zieken, de toename van mensen met gehoorschade en de toename van depressies onder jongeren.

Chronisch zieken

Het aantal mensen met een chronische ziekte neemt toe, landelijk en in Helmond. In Helmond is het aantal mensen met een chronische ziekte iets hoger dan in de rest van de regio. 38% van de Helmonders tussen de 19-64 jaar en 81% van de ouderen heeft een chronische ziekte, ten opzichte van 36% en 77% in de regio. Voor de gemeente ligt voor deze inwoners een taak op het gebied van het ervaren van gezondheid, dat bij iedere persoon anders is. In hoofdstuk 5 staat beschreven hoe we de ervaren gezondheid van inwoners met een (chronische) ziekte de komende jaren blijven stimuleren.

Gehoorschade

Bij jongeren wordt gehoorschade een groter probleem: in Nederland heeft circa 1 op de 4 jongeren tussen 12 en 25 jaar onomkeerbare schade aan het gehoor opgelopen. Dit gebeurt meestal door harde muziek beluisteren via koptelefoontjes of in uitgaansgelegenheden. Naast de gehoorschade bij de jeugd zal door de vergrijzing ook het aandeel mensen met ouderdomsslechthorendheid de komende jaren toenemen in Helmond. In totaal stijgt het aantal inwoners in Helmond met een gehoorstoornis van ±4.200 in 2015 naar ±5.560 inwoners in 2030. Beperkingen of andere (permanente) klachten in het horen kunnen bij jong en oud leiden tot een (ernstig) verminderde kwaliteit van leven en een beperking in deelname aan onderwijs, werk en sociale activiteiten. De GGD BZO werkt op dit moment aan een preventieve aanpak om jongeren bewust te maken van de gevaren van hard geluid en de consequenties van gehoorschade.

¹⁰ Plan van aanpak Jong Helmond Lekker Gezond.

Wij gaan ons de komende tijd oriënteren op dit probleem en onderzoeken hoe we preventief gehoorschade kunnen verminderen. We richten ons op preventie omdat gehoorschade niet te genezen is, maar wel (relatief eenvoudig) te voorkomen. Als de GDD pilotgemeenten nodig heeft voor de nieuwe preventieve aanpak, wil Helmond zichzelf als zodanig aanmelden.

Depressies

In de Peelregio is het aantal suïcides toegenomen. Depressie is de grootste risicofactor als het gaat om zelfdoding. In 2014 beroofden 1835 mensen zich van het leven, waar dat er zeven jaar eerder nog 1353 waren. In de regio Zuidoost-Brabant betrof het respectievelijk 87 en 72 personen. In Helmond is een stijging zichtbaar van 13 zelfdodingen in 2011 naar 19 in 2015. Redenen voor zelfdoding lopen veelal uiteen, waardoor een sociaal domein brede aanpak van belang is. Naast erfelijkheid speelt bij jongeren vaak een negatief zelfbeeld, pesten en drugs een grote rol. Bij twintigers en dertigers zijn vaak een relatiebreuk, financiële problemen en het gevoel zaken niet op de rit te krijgen een oorzaak. Bij ouderen zijn eenzaamheid en lichamelijke klachten veelal de oorzaak.

In 2015 waren er vier zelfdodingen van Helmonders in de leeftijd 0-23 jaar, de vier jaar daarvoor was het gemiddeld één per jaar. Vanuit het gezondheidsbeleid kijken we samen met onder meer de GGZ en de GGD (maar ook met scholen, JHLG et cetera) hoe we de zelfdoding onder jongeren kunnen terugdringen. Hierbij gaan we uit van een preventieve aanpak van depressies, zodat we een grote risicofactor van zelfdoding aanpakken. De aanpak hiervan is in hoofdstuk 5 van deze nota opgenomen.

5. Speerpunten, doelen en activiteiten Helmond 2016-2019

De gemeente Helmond vindt het belangrijk dat inwoners uitdagingen op het gebied van gezondheid het hoofd kunnen bieden en de benodigde ondersteuning en zorg weten in te roepen wanneer dit nodig is. Wij gaan uit van de term 'gezondheid' als zijnde het *'vermogen zich aan te passen aan nieuwe omstandigheden en regie te voeren bij fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven'* (Positieve gezondheid, GGD VTV 2015).

Hierbij streven we ernaar om een gemeente te creëren waarin alle kinderen, jongeren en ouderen recreëren en werken in een omgeving waarin een gezonde leefstijl de normaalste zaak van de wereld is (doelstelling Jong Helmond Lekker Gezond / JOGG-aanpak). Mensen kiezen zelf hoe ze leven. Als gemeente stimuleren we alle inwoners voor een gezonde en actieve leefstijl te kiezen. Deze preventieve aanpak binnen het gezondheidsbeleid voor inwoners van Helmond is vooral gericht op het stimuleren van beweging, gezonde voeding en mentale en seksuele weerbaarheid in de vier aandachtswijken.

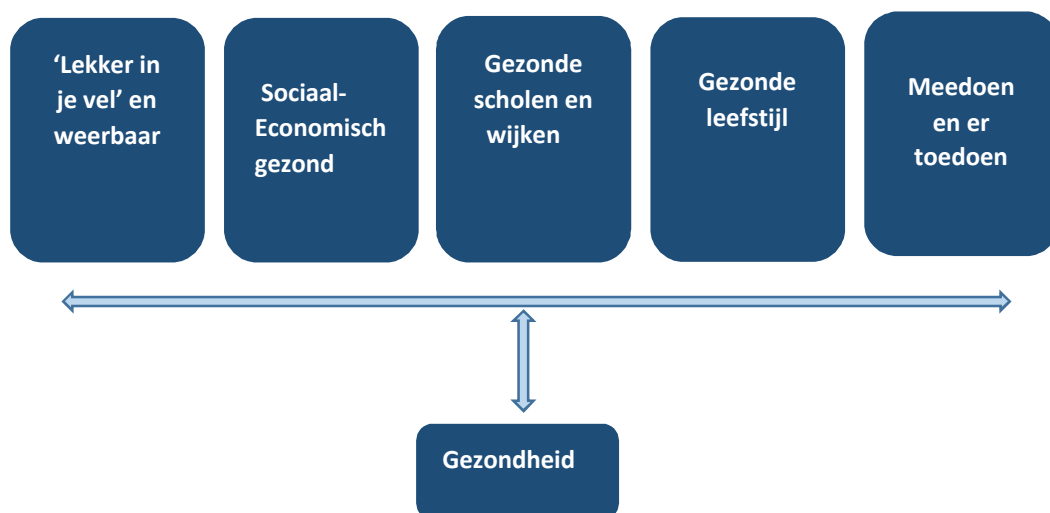
Op de volgende pagina zijn vijf speerpunten voor Helmond verder toegelicht met bijbehorende doelen en activiteiten. De activiteiten van de afgelopen jaren worden voortgezet. Daar verandert in principe niets in, al houden we wel rekening met ontwikkelingen op het gebied van toenemend aantal chronisch zieken, toename gehoorschade en versterken psychische gezondheid (verminderen depressies)¹¹. Het verschil met de vorige nota gezondheidsbeleid is verder tweeledig:

- Activiteiten die nog niet geborgd waren in de vorige nota, maar de afgelopen jaren wel zijn geïmplementeerd, zijn op hoofdlijnen opgenomen in de voorliggende nota (onder meer JOGG, stimuleringsprogramma 'Gezond in de Stad' en gezondheidsbevordering in vier wijken met relatief veel mensen die laag opgeleid zijn).
- De speerpunten en doelen zijn niet meer alleen gekoppeld aan de fysieke gezondheid van inwoners, maar ook aan de manier waarop inwoners met (gezondheids)uitdagingen omgaan en aan domeinen die (voorliggend) invloed hebben op de gezondheid (minima, sport, onderwijs, welzijn).

De speerpunten en bijbehorende doelen zijn niet nieuw maar sluiten aan bij de projecten en activiteiten die al door diverse partijen zijn gevormd en verder worden uitgebreid in Helmond. Per speerpunt leest u als voorbeeld enkele van deze reeds bestaande activiteiten en projecten terug.

De doelen in deze nota zijn bewust breed gehouden, om zo gedurende de komende vier jaar de uiteenlopende initiatieven te kunnen blijven omarmen. De SMART doelstellingen leest u terug in de projectplannen van bijvoorbeeld JOGG en JHLG en zijn ook uitgewerkt in beleidsplannen en verordeningen van bijvoorbeeld de Wmo.

(Preventieve) speerpunten gezondheid Helmond:

¹¹ Zie pagina 10 van deze nota.

De bovenstaande speerpunten zijn factoren die invloed hebben op de objectieve en subjectieve gezondheid van inwoners. Door deze factoren preventief en positief te beïnvloeden helpen we inwoners gezond te leven. De speerpunten hangen hecht met elkaar samen en zullen elkaar ook gedeeltelijk overlappen.

‘Lekker in je vel’ en weerbaar: Mentaal gezond, om kunnen gaan met pesten, minder suïcide neigingen, lekker in je vel zitten en seksuele gezondheid.

Sociaal-economisch gezond: Extra ondersteunen van Inwoners met laag inkomen en/of laag opleidingsniveau die veelal meer gezondheidsproblemen ervaren;

Gezonde scholen en wijken: Scholen, kinderopvang, verenigingen speeltuinen en buurtcoaches die stimuleren tot gezonde voeding en beweging, en helpen bij het verbeteren van de psychische gezondheid (zie voor dit laatste speerpunt ‘Psychisch weerbaar’). Inclusief een gezonde fysieke leefomgeving.

Gezonde leefstijl: Minder gebruik genotsmiddelen en meer gezonde voeding en beweging.

Meedoen en er toedoen: Meedoen en zingeving voor mensen met en zonder een (chronische) ziekte.¹²

Speerpunt 1: ‘Lekker in je vel’ en weerbaar

De weerbaarheid van jongeren én ouderen kan een grote weerslag hebben op de fysieke gezondheid en op de gezondheidsbeleving van inwoners. Als bijvoorbeeld een jongere lekker in zijn vel zit kan hij of zij vaak veel aan op andere vlakken, zoals sport, school en het aangaan van nieuwe vriendschappen. Jongeren en kinderen die problemen ervaren vallen veelal goed op bij leerkrachten en coaches. Soms is dit echter niet het geval. Denk hierbij aan het meisje dat introvert is en goede cijfers haalt, maar kampt met depressieve klachten.

Omdat de oorzaken en uitingen van emotionele problemen (problemen met zingeving, lekker in je vel zitten, veerkracht, kunnen genieten etc.) zeer verschillen is het belangrijk om dit integraal te verbeteren met behulp van trainingen, maar ook door middel van hulp bij schulden en anti-pest beleid op scholen. In Helmond bestaan hier al diverse activiteiten voor. De komende jaren zullen we met onder meer scholen, de GGD, de GGZ, jongerenwerkers, sportcoaches, maatjes, zelfhulpgroepen onderzoeken hoe we jongeren en ouderen die niet lekker in hun vel zitten nog beter kunnen herkennen en ondersteunen. Het versterken van de lokale netwerken en eigen kracht van inwoners is daarvoor heel belangrijk.

Doel(en)

Doel 1: We zetten in op het verbeteren van de mentale weerbaarheid van inwoners;

Doel 2: We hanteren een outreachende werkwijze zodat inwoners, weten waar ze met vragen en ‘problemen’ terecht kunnen voor ondersteuning.

Wat er al gebeurt in Helmond:

- Scholen en andere organisaties verzorgen vraaggerichte weerbaarheidstrainingen.
- Onder meer het Zelfhulpnetwerk Zuidoost Brabant blijft inzetten op het organiseren van groepsbijeenkomsten voor zelfhulp en lotgenotencontact. Met als doelgroep inwoners (jong en oud) die te maken hebben met omstandigheden die op termijn kunnen leiden tot psychische klachten of sociaal isolement. Hierbij kunt u denken aan nabestaanden na zelfdoding en inwoners met Multiple Sclerose.
- Met het project We Can Young stimuleren we dat jongeren respectvol met elkaar omgaan en zich bewust zijn van grenzen als het gaat om seks en relaties.
- Met behulp van diverse partijen zetten we in op vroeg signalering en het borgen van een integrale benadering van mentale weerbaarheid.
- We onderzoeken hoe we nog meer outreachend kunnen werken op scholen, zodat jongeren die niet lekker in hun vel zitten laagdrempelig en vroegtijdig in een veilige omgeving ondersteund kunnen worden.
- Scholen zorgen voor een anti-pest beleid dat zich bewezen heeft (evidence based);
- Naar aanleiding van het toenemende aantal zelfdodingen hebben verschillende partners in de regio onder leiding van de GGD en GGZ OB de handen in een geslagen om een integrale preventie aanpak

¹² Uiteraard beïnvloeden leefstijl, leefomgeving en meedoen elkaar (bijvoorbeeld: inkomen beïnvloed psychische gezondheid en gebruik van genotsmiddelen beïnvloed de mate van arbeid).

uit te werken voor depressie en suïcidepreventie (aangezien depressie de belangrijkste voorspeller is van suïcide). Deze aanpak is ingebed in de lokale ondersteuningsstructuur en speelt zich met name af op en rondom de school en richt zich op leerlingen in het tweede leerjaar van het voortgezet onderwijs en hun ouders. Het is de bedoeling dat alle scholen van het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Helmond De Peel deelnemen, inclusief de opvoedondersteuners en jeugdverpleegkundigen die aan deze scholen verbonden zijn. De aanpak wordt vanaf schooljaar 2016-2017 gedurende vier achtereenvolgende schooljaren uitgevoerd en daarna geborgd binnen de lokale ondersteuningsstructuur van het onderwijs en de gemeente. Met de aanpak wordt een brede basis gelegd om jongeren mentaal weerbaarder te maken en het aantal depressies, suïcides maar bijvoorbeeld ook het verzuim terug te dringen. De meerjarenaanpak maakt onderdeel uit van een academisch onderzoeksprogramma.

Speerpunt2: Sociaal-economisch gezond

In 2014 waren er grote verschillen tussen de gezondheid van hoog- en laagopgeleiden. In Helmond leeft 10% van de inwoners op of onder de grens van het sociaal minimum (minimabeleid 2015-2018) en zogenaamde sociaaleconomische gezondheidsverschillen zijn duidelijk zichtbaar. Uit gegevens van de GGD Brabant-Zuidoost blijkt dat mensen met een laag inkomen en/of met een laag opleidingsniveau op allerlei factoren die samenhangen met gezondheid gemiddeld ongunstig scoren ten opzichte van mensen met een hogere sociaaleconomische status¹³. Zo zien we dat overgewicht en obesitas meer voorkomen bij laagopgeleide inwoners en dat meer mensen met een laag inkomen of een lage opleiding roken (GGD BZO: Volwassenen- en Ouderenmonitor). Sociaal-economische verschillen zijn al op jonge leeftijd zichtbaar. Bij kinderen en jongeren in de regio Zuidoost-Brabant van wie de ouders laag zijn opgeleid of een laag inkomen hebben, bestaat al een aanzienlijke gezondheidsachterstand: zij hebben een relatief slechte gezondheidsbeleving en meer kans op overgewicht en obesitas. Ook komen in deze groepen meer taal-, spraak-, en leerproblemen (0-11 jaar) en meer ziekteverzuim (12-18 jaar) voor¹⁴.

Doel(en)

Doel 1: De gezondheidsverschillen tussen laagopgeleiden en hoogopgeleiden worden kleiner, waarbij de laagopgeleide inwoners gezonder worden en/of zich gezonder gaan voelen.

Wat er al gebeurt in Helmond:

- Alle activiteiten en projecten op het gebied van gezondheid (die bij de volgende speerpunten zijn benoemd) richten zich specifiek en actief op de vier aandachtswijken. Uiteraard wordt er ook voorlichting over gezondheidsvraagstukken en vraaggerichte ondersteuning geboden in de andere wijken, maar de om de gezondheidsverschillen en achterstanden te verkleinen hebben de vier aandachtswijken de focus¹⁵.
- Met het NutsOhra-project 'Op eigen kracht naar een gezonde toekomst' verbeteren we met partnerorganisaties de gezondheid van kansarme gezinnen in de binnenstad en Helmond oost.
- Aanpak laaggeletterdheid wordt geïnitieerd vanuit economische zaken maar met gezondheid als speerpunt. Hiervoor heeft de gemeente Helmond in september 2015 met 20 andere gemeenten een convenant getekend. Gezondheid is hierbij een van de drie thema's.
- Gezondheid is opgenomen als thema binnen de nota Minimabeleid. Vanuit het Wijkgericht werken is er aandacht voor het wegnemen van eventuele drempels voor het deelnemen aan sporten. Een onderdeel hiervan is bijvoorbeeld de beweegtuin bij de speeltuin Helmond West. Tweemaal per week traint de buurtsportcoach samen met volwassenen in deze beweegtuin.

Speerpunt 3: Gezonde scholen en wijken

De leefomgeving heeft invloed op de fysieke gezondheid van inwoners én op de beleving van gezondheid. Als de leefomgeving gezond is en er stimulans bestaat tot beweging en het eten van gezonde voeding, heeft dit

¹³ Zie tabel pagina 8 en GGD BZO: Volwassenen en ouderenmonitor.

¹⁴ GGD BZO: Jeugdmonitor 0-11 jaar en 12 tot 18 jaar.

¹⁵ Zie plan van aanpak JHLG en de inzet van buurtsportcoaches van JIBB.

een positieve invloed op de fysieke en mentale gezondheid van inwoners. De fysieke omgeving kan mensen (onbewust) een duwtje in de goede richting geven door de gezonde keuze de meest vanzelfsprekende keuze te laten zijn. Dit wordt nudging genoemd. Een nudge is vaak relatief eenvoudig te realiseren, bijvoorbeeld door voetstappen richting de trap te plaatsen op de vloer van openbare gebouwen.

Doel(en)

Doel 1: Helmonders bewegen volgens de Nederlandse Norm Gezond Bewegen en worden thuis, op school, in de wijk en bij de vereniging gestimuleerd tot gezonde keuzes.

Doel 2: Vanuit de openbare ruimte en woningbouw werken we toe naar een steeds gezondere stad.

Wat er al gebeurt in Helmond:

JIBB en GIDS.

- De stichting JIBB¹⁶ (Jeugd In Beweging Brengen) blijft in Helmond actief met vier buurtsportcoaches die in de vier aandachtswijken zijn aangesteld. De buurtcoaches blijven beweegactiviteiten voor individuen en groepen ontwikkelen, organiseren, stimuleren en ondersteunen.
- De GIDS middelen worden voor de volgende projecten ook de komende jaren ingezet:
 - o Gezonde baby's en peuters
 - o Gezonde schoolvignetten basisonderwijs blijven we stimuleren;
 - o Gezonde schoolvignetten VO/MBO blijven we stimuleren;
 - o Gezonde sport- en speelkantine;
 - o Gezond Gewicht Elkerliek.
- We blijven aandacht geven aan het wandelroutenetwerk en we waarderen het 'fietsrondje Helmond' op.
- We blijven werken volgens de JOGG-aanpak¹⁷.
- Vanuit de openbare ruimte werken we aan een hygiënische leefomgeving. Denk hierbij aan het stimuleren van een duurzame stad en nieuwe innovaties om zwerfafval op te ruimen en te verwerken¹⁸. We leggen zoveel mogelijk de verbinding tussen een duurzame én gezonde stad (samenwerking Brabantstad Duurzaamheid).

Speerpunt 4: Gezonde leefstijl

Bij een gezonde leefstijl hoort geen tot een beperkt gebruik van genotsmiddelen, voldoende beweging, gezonde voeding, omgaan met stress en voldoende sociale weerbaarheid. In Helmond neemt het gebruik van alcohol de afgelopen jaren langzaam af¹⁹. Dit is een goed signaal, waar we actief op blijven inzetten met projecten zoals Veilig Uitgaan.

Met behulp van de activiteiten behorende bij een gezonde leefomgeving (speerpunt 3) stimuleren we inwoners genoeg te bewegen. Om op gezond gewicht te blijven is echter meer nodig dan dat. Het is belangrijk dat mensen een balans vinden tussen voldoende beweging, geen of beperkt gebruik van genotsmiddelen en gezonde voeding. De psychische en seksuele weerbaarheid van inwoners (speerpunt 1) speelt hier ook een belangrijke rol.

Doel(en)

Doel 1: Het aantal Helmondse kinderen met overgewicht is eind 2017 gedaald ten opzichte van 2014 en het aantal Helmondse volwassenen en ouderen met overgewicht is gedaald of blijft ten minste hetzelfde.

Doel 2: Het gebruik van genotsmiddelen door inwoners in Helmond neemt af of blijft hetzelfde²⁰.

Wat er gebeurt in Helmond:

¹⁶ Zie het Strategisch beleidsplan Stichting JIBB 2015-2017 voor alle activiteiten.

¹⁷ Zie de website jongerenopgezondgewicht.nl voor meer informatie over deze aanpak.

¹⁸ Strategische agenda, speerpunt Duurzame gezondheid.

¹⁹ De afgelopen jaren is hier veel aandacht aan besteed met het preventie- en handavingsplan alcoholmisbruik.

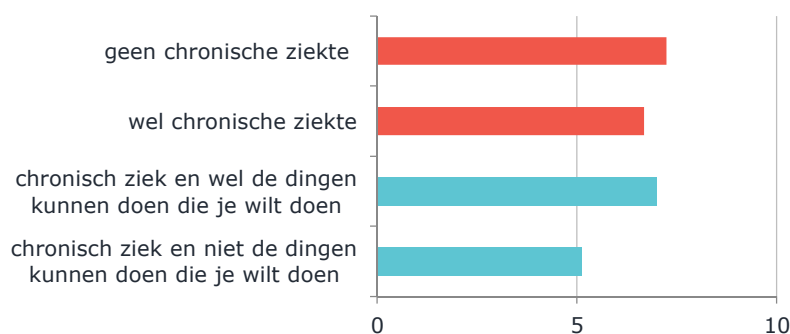
²⁰ Zie ook de doelen Preventie en Handavingsplan alcoholmatiging jongeren.

- Via het project Gezond Gewicht Elkerliek krijgen inwoners met gewichtsproblemen begeleiding. Deze problemen gaan vaak samen met hart- en vaatziekten, diabetes en longproblematiek. Gezond gewicht Elkerliek richt zich met name op het creëren van een gezonde leefstijl.
- De Stichting Jong Helmond Lekker Gezond (JHLG) en JIBB blijven we ondersteunen bij activiteiten om alle inwoners in de vier aandachtswijken te helpen om gezonde keuzes te maken op het gebied van voeding en bewegen, en achterliggende problematiek bespreekbaar te maken²¹. Voorbeelden hiervan zijn projecten op scholen en de beweegtuinen.
- Onder de kapstok 'Helmond Fris' blijven we voorlichting geven over gevolgen van genotsmiddelen, samen met diverse partners, zoals de LEV-groep, het CJG, scholen, bureau Halt en de GGD.

Speerpunt 5: Meedoen en er toedoen

Uit onderzoek van de GGD blijkt dat mensen die de dingen kunnen doen die ze waardevol en zinvol vinden de eigen gezondheid positiever ervaren dan mensen die er fysiek hetzelfde aan toe zijn, maar niet de dingen kunnen doen die ze willen doen (GGD, VTV 2015). Het kunnen meedoen heeft veelal een positieve uitwerking op de eigenwaarde en de eigen gezondheidsbeleving.

Onderstaand figuur van Zuidoost-Brabant geeft dit goed weer. Hierbij loopt de score van de subjectief beleefde gezondheid van 0 (negatief) naar 10 (positief).

Wat mensen als waardevol of zinvol ervaren is heel divers. Dat kan werk zijn, maar bijvoorbeeld ook muziek, vrijwilligerswerk, onderwijs, sociale relaties of cultuur. Deze activiteiten bieden mensen de gelegenheid om (ondanks ziekte) voldoening in hun leven te vinden en hun (ervaren) gezondheid te verbeteren. Hierbij helpt het als mensen genoeg sociale contacten hebben om zinvol bezig te zijn en zich niet eenzaam voelen.

Het aantal mensen met een chronische ziekte neemt toe, landelijk en in Helmond. In Helmond is het aantal mensen met een chronische ziekte iets hoger dan in de rest van de regio. 38% van de Helmonders tussen de 19-64 jaar heeft een chronische ziekte, ten opzichte van 36% in de regio. Het is juist voor deze groeiende groep mensen van belang dat zij kunnen blijven meedoen, zodat zij ook met een chronische ziekte zich net zo gezond kunnen blijven voelen als mensen zonder een chronische ziekte.

Doel(en)

Doel 1: De ervaren gezondheid van mensen met een (chronische) ziekte verbetert.

Wat er al gebeurt in Helmond:

- We stimuleren ouderen, met en zonder chronische ziekte, met behulp van 'Versterken eigen netwerken', activiteiten in wijkhuizen en algemene en individuele voorzieningen om naar eigen vermogen te blijven bewegen of weer actief te worden. Daarnaast hebben we in het kader van de Wmo diverse voorliggende en algemene voorzieningen die mensen helpen actief te blijven in de samenleving en eenzaamheid tegen gaan. U kunt hierbij denken aan zorg en gemak diensten en aan

²¹ Zie het Plan van aanpak JHLG voor alle activiteiten.

vrijwilligers én professionals die samen met de inwoner kijken naar wat hij of zij nog wel zelf, of met het eigen netwerk, kan doen.

- De gemeente werkt aan een dementievriendelijke gemeente waarin mensen met dementie en hun mantelzorgers zo lang mogelijk (zelfstandig) kunnen blijven deelnemen aan het sociale leven. Dit kan bijvoorbeeld door hulp te bieden bij het winkelen of door mogelijkheden te creëren voor deelname aan verenigingsactiviteiten. De gemeente Helmond heeft samen met minimaal 25 andere gemeenten een intentieverklaring getekend met PGraad: 'Naar een dementievriendelijk Brabant in 2020'

Overige aandachtspunten volgens VTV GGD-BZO

Elke vier jaar brengt de GGD Brabant-Zuidoost een gemeentelijke Volksgezondheid Toekomstverkenning (VTV) uit, voorzien van prognoses, nieuwe ontwikkelingen, en kansen om de gezondheid van de inwoners de komende vier jaar te verbeteren. De informatie was voor ons al beschikbaar en is gebruikt voor deze beleidsnota, maar dient ook als input voor diverse andere beleidsterreinen. De thema's die hierin centraal staan zijn: Gezond opgroeien, Gezondheid werkt, Gezond bezig, Samen in de wijk en Langer thuis.

Onder andere op het gebied van dementie en mantelzorgers liggen verschillende trends en kansen die de komende jaren een bijdrage kunnen leveren aan het verbeteren van de gezondheid van onze inwoners. Meer informatie hierover is opgenomen in bijlage 1.

6. Middelen

In dit hoofdstuk geven we een overzicht van de middelen die gemoeid gaan met het lokale gezondheidsbeleid. Zoals ook genoemd in hoofdstuk twee, is voor deze nota gekozen om niet in herhaling te vallen ten opzichte van bestaand beleid. Zowel inhoudelijk als financieel sluiten we aan bij bestaande programma's en beleidslijnen.

Er staan daarom in deze nota bepaalde projecten en activiteiten genoemd die niet in het hieronder opgestelde middelenoverzicht staan vernoemd. De meerderheid van deze projecten wordt gefinancierd via het jaarlijkse subsidieprogramma Versterken Lokale Netwerken. Een aantal activiteiten en projecten valt buiten het subsidieprogramma, deze zijn te vinden in onderstaand overzicht.

Tabel 2: Reguliere en nieuwe inzet buiten het subsidieprogramma

Reguliere inzet buiten subsidieprogramma		2016	2017	2018	2019
GGD	Structureel	€ 1.398.165,-	€ 1.398.165,-	€ 1.398.165,-	€ 1.398.165,-
GIDS-middelen	Incidenteel	€ 140.000,-	€ 100.000,-		
We Can Young	Incidenteel	€ 15.000,-			
LHBT	Incidenteel	€ 20.000,-	€ 20.000,-		
Nieuwe inzet buiten subsidieprogramma					
Aanpak depressie en suïcidepreventie	Incidenteel	€ 52.500,-	€ 43.500,-	€ 42.500,-	€ 42.500,-
Totaal		€ 1.625.665,-	€ 1.561.665,-	€ 1.440.665,-	€ 1.440.665,-

De reguliere middelen voor de GGD Zuidoost- Brabant blijven de komende tijd gehandhaafd. Deze middelen worden voor diverse doelen ingezet, bijvoorbeeld voor voorlichting aan ouderen over het voorkomen van valincidenten, of seksuele voorlichting op scholen. Dit bedrag wordt gebaseerd op het aantal inwoners van een gemeente.

De in het overzicht genoemde GIDS-middelen van € 140.000,- in 2016 en € 100.000,- in 2017 komen uit het landelijke stimuleringsprogramma Gezond in de Stad. De gemeenteraad heeft in september 2015 een besluit genomen over de besteding van deze middelen, die onder andere worden besteed aan Gezonde schoolvignetten en de werkgroep Jong Helmond Lekker Gezond.²²

²² Zie Besluitenlijst raadsvergadering 29 september 2015

Bijlage 1: Landelijke speerpunten

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport publiceert jaarlijks een landelijke nota Volksgezondheid. Gemeenten worden geacht de eigen nota's lokaal Gezondheidsbeleid op hoofdlijnen te baseren op de landelijke nota.

Figuur 1 geeft visueel weer hoe de beleids- en preventiecyclus van gezondheidsbeleid doorlopen wordt.

De hoofdlijnen van de landelijke nota Gezondheidsbeleid zijn als volgt:

- 1) Het lopende beleid wordt voortgezet en uitgevoerd;
- 2) De relatie tussen het Rijk en de gemeenten is veranderd als gevolg van de decentralisaties. Als gevolg hiervan wil het Rijk de huidige vorm van de preventiecyclus herzien en de gemeentelijke cyclus meer centraal stellen;
- 3) Gemeenten hebben met de decentralisaties meer verantwoordelijkheden gekregen waarmee onze rol voor de gezondheid van burgers volgens het Rijk sterk is toegenomen. VWS geeft tevens aan dat dit meer mogelijkheden biedt voor een integrale aanpak en het leveren van maatwerk. GGD 'en kunnen een belangrijke rol spelen als het gaat om de informatievoorziening die hierbij benodigd is;
- 4) Gezondheid is niet alleen een doel, maar ook een middel om doelen van andere domeinen te bereiken. Daarom is het belangrijk om gezondheid integraal te verbinden met bijvoorbeeld zorg, sport, buurtbemiddeling, werk en welzijn;
- 5) In 2014 waren er grote verschillen tussen de gezondheid van hoog- en laagopgeleiden en het aantal mensen met een chronische ziekte namen toe;
- 6) Belangrijkste ziekten en risico's blijven gelijk (zie de speerpunten hieronder).

De speerpunten uit de nota Volksgezondheidsbeleid blijven grotendeels hetzelfde als voorheen. Ze zijn gericht op de ziekten en risico's die samenhangen met:

- Roken;
- Alcohol;
- Overgewicht;
- Diabetes;
- Depressie;
- En bewegen.

Daarnaast wordt er met de nieuwe nota extra aandacht geschonken aan *Sociaal Economische Gezondheidsverschillen* vanwege de verschillen in gezondheid tussen hoog- en laagopgeleiden, en *chronisch zieken*.

Bijlage 2: Wettelijke taken en regionale trends

4.1 Wettelijke taken

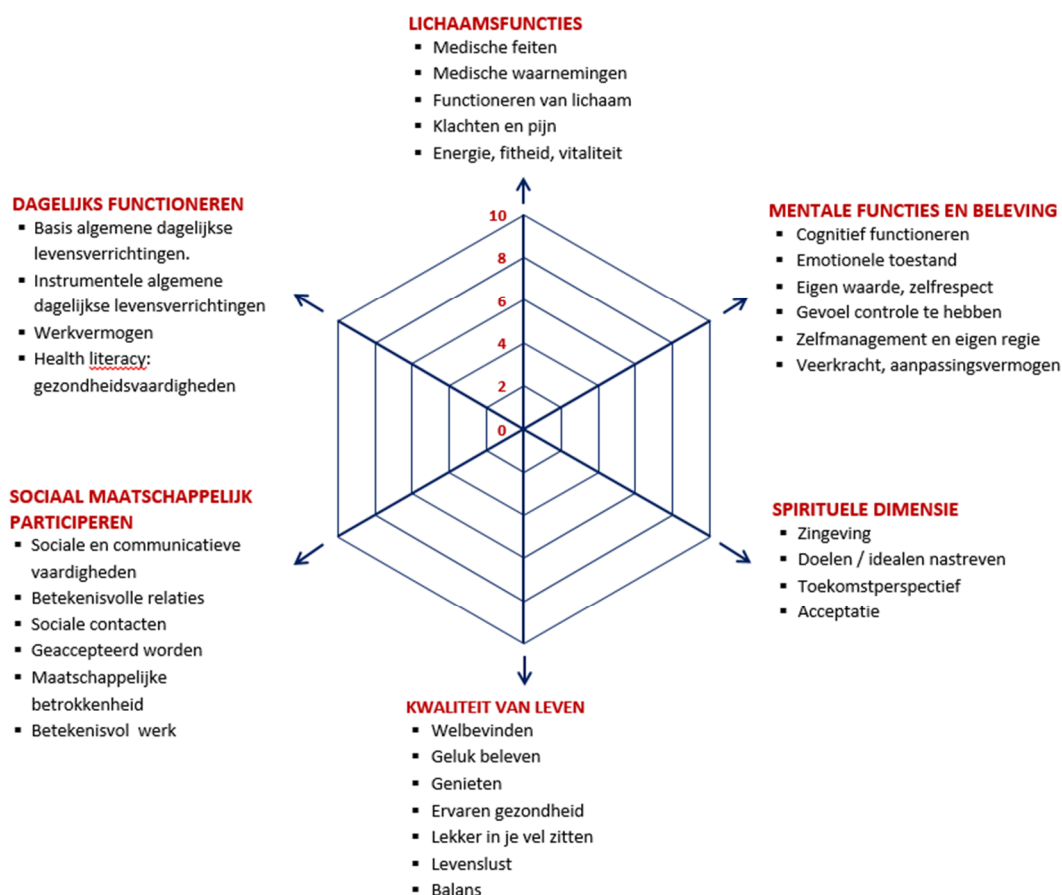
De Wet publieke gezondheid (Wpg) is het wettelijk kader dat bepaalt waar wij als gemeente verantwoordelijk voor zijn als het gaat om gezondheid. De Publieke gezondheid is op grond van de Wpg een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten en het Rijk. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de volgende taken:

- Algemene bevorderingstaken (artikel 2), onder andere de afstemming van de publieke gezondheidszorg met de curatieve gezondheidszorg, epidemiologie, gezondheidsbevordering en medische milieukunde.
- Jeugdgezondheidszorg tot 19 jaar (artikel 5).
- Ouderengezondheidszorg vanaf 65 jaar (artikel 5a).
- Infectieziektebestrijding (artikel 6).

Wij moeten er als gemeente zorg voor dragen dat de GGD in stand gehouden wordt voor de uitvoering van deze taken op het gebied van publieke gezondheid.

Bijlage 3: Positieve gezondheid - toelichting

De nieuwe definitie van 'positieve gezondheid' luidt: 'gezondheid is het vermogen van mensen zich aan te passen en een eigen regie te voeren, in het licht van fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven'. Functioneren, veerkracht en zelfregie staan hierin centraal. Kortom gezondheid is dynamisch, geen statische toestand. Mensen met een ziekte worden aangesproken op hun kracht, hun potentieel. In het concept onderscheidt men zes dimensies: lichaamsfuncties, dagelijks functioneren, mentale functies en beleving, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijk functioneren en de spirituele dimensie. Dit wordt figuurlijk weergegeven als een spinnenweb. Idealiter heeft de mens zelf de regie over zijn eigen gezondheid. Net als een spin die sterke draden maakt in zijn eigen spinnenweb, heeft de mens vaak meer (draag)kracht dan gedacht. Deze kan beter benut worden. Aandachtspunt is wel dat niet iedereen het vermogen heeft om zich aan te passen en eigen regie te voeren. Uitgaan van positieve gezondheid vraagt daarom om ondersteuning op maat²³. Dit sluit aan bij de speerpunten die in Helmond worden gehanteerd en wordt ondersteund en versterkt door de diverse projecten en activiteiten zoals benoemd in hoofdstuk 5.

²³ VTV 2016 GGD